

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ
Кафедра обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

**НАУКОВІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕСТІЙКОЇ ЕКОНОМІКИ**

*З нагоди 100-річчя з часу заснування Дніпровського державного аграрно-
економічного університету*

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

ДНІПРО 2021

Рецензенти:

Жадько Костянтин Степанович – д-р. екон. наук, професор, завідувач кафедри підприємництва та економіки підприємства, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро.

Вініченко Ігор Іванович – д-р. екон. наук, професор кафедри економіки, Дніпровський державний аграрно-економічний університет.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Відповідальний редактор:

Приходько І.П. д.держ.упр, професор, завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною діяльністю ДДАЕУ (+380673933813);

Відповідальний секретар:

Губарик О. М. к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною діяльністю ДДАЕУ (+380675633654);

Члени редакційної колегії:

Павлова Г.Є. д.е.н., професор, декан факультету обліку і фінансів ДДАЕУ;

Халатур С.М. д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДДАЕУ;

Васільєва Л.М. д.держ.упр., професор, заступник декана з наукової роботи факультету обліку і фінансів ДДАЕУ;

Добровольська О.В. д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДДАЕУ;

Чернецька О.В. к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною діяльністю ДДАЕУ.

*Рекомендовано вченою радою факультету обліку і фінансів
Дніпровського державного аграрно-економічного університету
(протокол № 3 від 23.11.2021 р.)*

Наукові та прикладні аспекти удосконалення обліково-фінансового забезпечення підприємств в умовах нестійкої економіки (з нагоди 100-річчя з часу заснування Дніпровського державного аграрно-економічного університету) : колективна монографія / за заг. ред. І.П. Приходька, О.М. Губарик – Дніпро: Пороги, 2021. - 303 с.

Колективна монографія виконана в межах діяльності наукової школи «Обліково-фінансова інноваційна система АПК» та державної бюджетної теми «Інноваційний розвитку обліку, оподаткування і контролю у системі забезпечення економічної стійкості підприємств», ДРН № 0121U109731 (01.2021 р.-12.2025 р.).

Видання орієнтоване на науковців, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів аграрного та управлінського профілів, працівників органів державного управління та місцевого самоврядування, підприємців та іншими особами, які цікавляться цією проблематикою.

УДК 657.336.131.631.162

Матеріали колективної монографії подано в авторській редакції.

При повному або частковому відтворенні матеріалів даної монографії посилання на видання обов'язкове.

Представлені у виданні наукові доробки та висловлені думки належать авторам.

© Колектив авторів, 2021

3.2. Забезпечення платоспроможності та ліквідності банку у системі підтримання його надійності	164
<i>Дуброва Н.П., к.е.н., доцент</i>	
<i>Іванова В.В., магістрант</i>	
3.3. Формування методології управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства	173
<i>Саргіна В. С., студентка групи МгФБС-1-20</i>	
<i>Науковий керівник: Качула С. В., д. е. н., професор, доцент</i>	
 Розділ 4. Стан та напрями вдосконалення управління фінансово-економічної безпеки суб'єктів підприємництва в умовах нестійкої економіки	184
 4.1. Фактори економічної безпеки підприємства	184
<i>Алпатіна О. В., студентка гр. МгУФЕБ-1-20</i>	
<i>Якубенко Ю. Л., к.е.н., доцент</i>	
4.2. Поняття управління системою фінансово-економічної безпеки та її складові елементи	194
<i>Генієвська О. В., студентка групи МгМТ(УФЕБ)-1-20</i>	
<i>Науковий керівник: Губарик О.М., к.е.н., доцент</i>	
4.3. Етапи процесу управління виробничими витратами в системі забезпечення економічної безпеки підприємства	202
<i>Демченко А.В., студентка гр. МгУФЕБ-1-20</i>	
<i>Ткаченко О.С., к.е.н., доцент</i>	

3. Дыбаль С.В. Финансовый анализ в концепции контроллинга: монография / С.В. Дыбаль. – СПб.: Бизнес-пресса, 2009. – 344 с.

4. Кириленко В.І. Інвестиційна складова економічної безпеки: монографія / В.І. Кириленко. - К.: КНЕУ, 2005. – 232 с.

5. Мойсеєнко І.П. Управління інтелектуальним потенціалом: монографія / І.П. Мойсеєнко. – Львів: Аверс, 2007. – 304 с.

6. Поздняков В.Я. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятий: учебник для вузов / В.Я. Поздняков. – М.: ИНРФРА-М, 2010. – 617 с.

4.3. Етапи процесу управління виробничими витратами в системі забезпечення економічної безпеки підприємства

На сучасному етапі розвитку конкурентних відносин, коли підприємства застосовують сучасні технології, більш економічне продуктивне обладнання, вдосконалюють організацію управління підприємствами, отримання прибутку за допомогою збільшення цін стає проблематичним. На перший план виходять нецінові фактори завоювання ринку, зокрема за допомогою поліпшення якості продукції, що виробляється, розвитку гарантійного та післягарантійного обслуговування, надання додаткових послуг. Управління витратами з метою формування їх оптимальної структури, а також зниження їх величини (за умови збереження якості продукції, що випускається) дозволяє знизити ціни на продукцію, що за інших рівних умов дає підприємству можливість зберегти або навіть зміцнити свої позиції на ринку [12].

Організація ефективного управління витратами з метою їх оптимізації, підвищення конкурентоспроможності продукції та в кінцевому рахунку отримання прибутку і забезпечення стійкого фінансового стану є

пріоритетним напрямком в діяльності підприємств. Управління витратами - невід'ємна частина короткострокової політики підприємства, спрямованої на забезпечення поточної діяльності необхідними ресурсами і безперебійності здійснення виробничо-господарської діяльності (рис. 1).

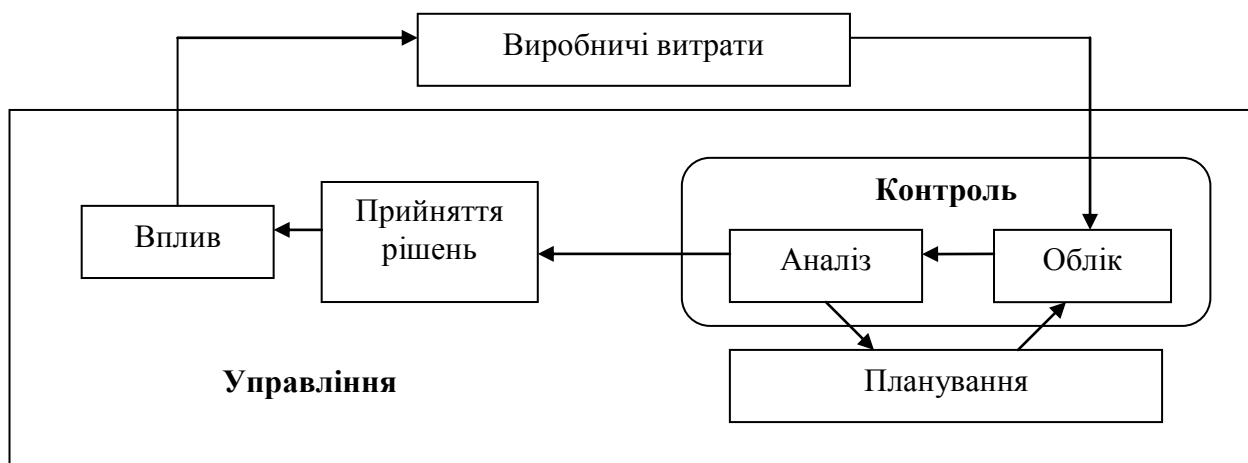

Рис. 1. Схема процесу управління виробничими витратами

Тривалий час витрати виявляли і враховували так званим котельним методом. В єдиному бухгалтерському реєстрі протягом усього звітного періоду враховували всі кошти, витрачені на виробництво, незалежно від місця їх споживання і їх цільової спрямованості. Котлової метод не виявляв можливостей зниження витрат, його основним недоліком була знеособленість інформації. Такий облік не дозволяв підприємству отримувати необхідні дані для контролю за витратами виробництва по напрямкам витрат, місцями їх виникнення, видам продукції, що випускається продукції.

У 1887 р було опубліковано перше видання теоретичної праці англійських економістів Дж.М. Фелса і Е. Гарко «Виробничі рахунки: принципи і практика їх ведення». Автори зробили спробу створити більш мобільну систему обліку витрат, що підвищує інформативність даних про витратах і сприяє посиленню контролю за їх використання. В основі цієї системи лежало розподіл витрат на фіксовані (сьогодні це постійні витрати) і

змінні (умовно-змінні). Вчені встановили, що зміна фіксованих витрат прямо не залежить від обсягу виробленої продукції, а змінні витрати збільшуються або зменшуються прямо пропорційно росту або зниження обсягу виробництва. Це призвело до думки, що збільшити обсяг виробництва можна при витраті менших ресурсів, ніж вважалося раніше, так як умовно постійні витрати збільшуються нерівномірно [13].

Американський економіст А.Г. Черч в 1901 році у своїй роботі «Адекватний розподіл виробничих витрат» розділив умовно-постійні (або накладні) витрати, пов'язані з виробництвом, на накладні витрати на робочу силу і на загальновиробничі витрати [13]. З цього часу в наукових колах велася дискусія про те, в якій пропорції слід включати в собівартість умовно-постійні витрати. І лише в 1936 р, коли Дж. Харрісом була висунута концепція «директ-костинг», необхідність в розподілі накладних витрат зникла. До середини 1960 х рр. цей метод завойовує міцні позиції в обліку.

Однак для підприємства все більш актуальною стає не стільки завдання точного і повного визначення собівартості, скільки запобігання невиправданих витрат, яких можна було б уникнути. Рішенням цього завдання стала поява на початку ХХ ст. в США, а потім і в Європі системи «Стандарт-кост», що порівнює фактичні витрати з нормованими. Облік витрат став розвиватися таким чином, щоб адміністрація не тільки визначала витрати, але і більш повно контролювала використання ресурсів, попереджаючи виникнення невиправданих витрат. Це призвело до формування Дж.А. Хіггісом концепції центрів відповідальності, відповідно до якої витрати не тільки розглядалися в рамках всього підприємства, але і диференціювалися за центрами відповідальності з призначенням відповідальних осіб. Таким чином, облік витрат зосередився не на кінцевому продукті виробництва, а безпосередньо на виробничому процесі.

В даний час найбільш поширеними в зарубіжній практиці системи обліку витрат є:

- 1) система обліку повних витрат;

- 2) система обліку змінних витрат;
- 3) система обліку нормативних витрат;
- 4) система обліку витрат за методом ABC;
- 5) система обліку витрат по місцях виникнення витрат;
- 6) система організації виробництва і обліку JIT [11].

Система обліку повних витрат (Absorption-costing) являє собою систему обліку витрат і калькулювання продукції, згідно з якою всі прямі виробничі витрати та всі непрямі витрати включаються в собівартість продукції. Зазначена система ґрунтується на класифікації витрат за способом віднесення на собівартість (прямі і непрямі). Прямі витрати відносяться на конкретний вид продукції економічно обґрунтованим способом. Загальна сума непрямих витрат розподіляється за видами продукції пропорційно обраним коефіцієнтам розподілу. Чим більше витрат в структурі витрат підприємства є прямими, тим точнішою виявляється величина собівартості конкретних видів продукції.

В українській практиці застосування даної системи обліку витрат досить поширене. Дана система дозволяє сформувати повну собівартість окремих видів продукції, а також собівартість незавершеного виробництва і залишків готової продукції на складі, обчислити рентабельність окремих видів продукції.

Основні переваги даної системи:

- 1) можливість визначити собівартість і рентабельність окремих видів продукції;
- 2) застосування в цілях фінансового обліку і складання зовнішньої звітності;
- 3) можливість обчислити повну собівартість готової продукції, запасів готової продукції на складі і незавершеного виробництва;
- 4) широка сфера застосування;
- 5) можливість застосування для розрахунку ціни за одиницю продукції [3].

До основних недоліків системи можна віднести наступні:

- 1) суб'єктивність вибору коефіцієнта розподілу; при складній організаційну структуру і великому асортименті продукції існує ймовірність вибору некоректної бази розподілу, що спотворює реальну величину собівартості і веде до встановлення необґрунтованих цін;
- 2) неоднозначність віднесення витрат до однієї групи;
- 3) неможливість застосування для порівняльного аналізу собівартості однорідних товарів, вироблених різними підприємствами; можна зіставити повні собівартості однакових товарів різних виробників, але неможливо провести якісний аналіз структури собівартості, а саме оцінити вплив організаційної структури підприємства, частки постійних витрат на величину собівартості [5].

Найбільш ефективним є застосування системи на підприємствах малих і середніх розмірів, а також на підприємствах, що виробляють один або кілька видів продуктів. На більших підприємствах, а також на підприємствах з значною номенклатурою продукції, що випускається ефективніше застосовувати систему обліку повних витрат в комбінації з іншими системами обліку.

Система обліку змінних витрат, або «директ-костинг» (Direct-costing), являє собою систему обліку витрат і калькулювання, згідно з якою тільки змінні виробничі витрати включаються в собівартість продукції і в оцінку кінцевих запасів, а постійні витрати в загальній сумі відносяться на фінансовий результат діяльності і не розносяться по видам продукції. Основним поняттям даної системи обліку витрат є поняття маржинального доходу, який являє собою дохід, отриманий підприємством після відшкодування всіх змінних витрат.

Основні переваги зазначеної системи:

- 1) встановлення взаємозв'язку між обсягом виробництва, величиною витрат і прибутком;
- 2) визначення точки беззбитковості, тобто мінімального обсягу

виробництва, при якому підприємство не отримає збитку;

3) можливість застосування більш гнучкої системи ціноутворення і встановлення нижньої ціни одиниці продукції, що особливо ефективно при неповному завантаженні виробничих потужностей і зменшує затоварення продукції на складі;

4) спрощення розрахунку собівартості (в порівнянні з системою обліку повних витрат), оскільки відсутня процедура розподілу постійних витрат за видами продукції;

5) можливість складання оптимальної виробничої програми і плану збуту продукції; 6) можливість визначення прибутку, яку приносить продаж кожної додаткової одиниці продукції, що дозволяє планувати ціни і знижки на певний обсяг продажів [1].

Однак система обліку змінних витрат не позбавлена деяких недоліків, серед яких:

- ведення обліку витрат тільки за виробничою собівартістю, що не відповідає вимогам російського законодавства в частині формування собівартості;

- відсутність інформації про повної собівартості одиниці продукції.

При застосуванні методу змінних витрат необхідно пам'ятати, що він призначений головним чином для розрахунку мінімальної ціни одиниці продукції. Якщо ж використовувати цей метод для проведення політики знижених цін (тобто не для дозавантаження виробничих потужностей, а для досягнення привілейованого становища на ринку), то в разі демпінгу (політики знижених цін) виникає вірогідність того, що частина постійних витрат НЕ буде покрита маржинальним доходом і підприємство потрапить в зону збитків.

Система обліку нормативних витрат, або «стандарт-кост» (Standard-cost), являє собою систему обліку витрат і калькулювання з використанням нормативних (стандартних) витрат. В основі її лежить принцип обліку та контролю витрат в межах встановлених норм і нормативів і за відхиленнями

від них [7].

До початку виробничого процесу проводиться попереднє нормування витрат на одиницю продукції. Для розрахунку накладних витрат складаються кошториси, які носять постійний характер. У разі значних коливань обсягу виробництва, які можуть привести до зміни величини накладних витрат, складаються ковзаючі кошторису з розбивкою всіх статей накладних витрат на постійні і змінні елементи. Для розрахунку стандартної собівартості нормативні витрати на сировину і матеріали, на оплату праці та нормативні накладні витрати підсумовуються. В ході здійснення виробничої діяльності фіксуються всі факти відхилень від нормативних показників. На основі детального аналізу причин відхилень розробляються управлінські рішення щодо усунення цих причин.

Серед основних недоліків системи «стандарт-кост» можна виділити наступні:

1. Система залежна від зовнішніх умов. Зміни в законодавстві, зміни цін постачальників, вплив фактора інфляції ускладнюють розрахунок нормативних витрат, які повинні бути незмінними протягом певного періоду.

2. Систему неможливо застосувати на всіх стадіях життєвого циклу продукції. Як правило, в період розробки та впровадження товару на ринок витрати більш не передбачувані, тому розрахунок нормативних витрат може бути здійснений в достатній мірі приблизно.

3. Система не охоплює якісних показників діяльності підприємства. Оскільки система спирається на показники продуктивності і величини витрат при вирішенні основного завдання, мінімізація витрат і відхилень фактичних показників від нормативних, проблеми поліпшення якості продукції, розширення номенклатури додаткових послуг залишаються поза системою.

4. Відхилення від нормативних витрат, що показують перевищення фактичних витрат над нормативними (або навпаки), як правило, занадто агреговані, але не завжди прив'язані до конкретних видів продукції, технологічним ділянкам, партіям продукції [2].

Сфера застосування даної системи обліку витрат досить широка, виняток становлять підприємства з непостійною номенклатурою продукції, що випускається або нестабільної технологією виробництва, а також діяльність на етапі розробки і впровадження нового виду товару.

Недоліки існуючих систем обліку витрат зумовили пошуки нових варіантів обліку витрат, однією з яких є система ABC (Activity Based Costing), що одержала широке поширення в західних компаніях різних галузей. Відповідно до методу ABC підприємство розглядається як набір взаємозв'язаних операцій (функцій). В процесі операції споживаються різні ресурси (матеріали, праця, обладнання).

Під виглядом діяльності розуміються всі функції, виконувані для того, щоб продукт був наданий покупцеві. Відповідно, продукт приймає на себе витрати на всі види діяльності, які будуть потрібні для його створення і надання покупцеві [9].

Принципова відмінність зазначеної системи обліку витрат від традиційних полягає в порядку розподілу непрямих (накладних) витрат. Вся виробничо-господарська діяльність розбивається на функції. Чим складніше діяльність, тим більше число функцій виділяється. Спочатку непрямі витрати переносяться на ресурси пропорційно обраним драйверам (параметрами розподілу), тому виділяються всі ресурси, необхідні для виконання кожної функції. Для кожного виду діяльності вибирається носій витрат (фактори, що викликають зміну витрат), який виражається у відповідних одиницях виміру (наприклад, для функції обслуговування оргтехніки підприємства носієм витрат може бути число одиниць техніки, для функції управління персоналом - число співробітників). Через систему носіїв витрат непрямі витрати розподіляються на конкретні товари (роботи, послуги).

Основні переваги системи:

- точне визначення виробничих витрат, можливість усунути непродуктивні витрати;
- ефективний механізм управління витратами і прибутком, оскільки

дозволяє визначити «внесок» кожного виду продукції, кожного клієнта, кожної географічної зони в загальний фінансовий результат;

- можливість контролю не тільки обсягу витрат, але і причин їх появи;
- можливість застосування в якості інструменту розробки ефективної цінової і маркетингової політики.

Зазначена система дозволяє значно знизити витрати підприємств, удосконалити взаємозв'язки між окремими підрозділами, тому має великі перспективи впровадження на українських підприємствах. Найбільш ефективно застосування ABC-методу на багатогалузевих підприємствах, в складних господарських комплексах, де велика частка непрямих витрат у структурі собівартості [6].

Основними недоліками, пов'язаними з впровадженням і застосуванням ABC-методу, є його трудомісткість, складність, а також значні фінансові та матеріальні витрати на його постановку.

Система обліку витрат за місцями виникнення витрат (центрам відповідальності) залежить від існуючої організаційної структури підприємства. Місце виникнення витрат - організаційна одиниця підприємства (бригада, відділ, ділянка, цех), що виконує конкретні функції, для здійснення яких необхідні певні ресурси. Розподіл витрат проводиться пропорційно обраним баз розподілу [10].

Серед переваг системи обліку витрат по місцях виникнення витрат можна відзначити можливість:

- оцінки витрат кожного структурного підрозділу, їх внеску у формування загального фінансового результату діяльності;
- отримання оперативних даних про величину фактичних витрат по кожному структурному підрозділу, замовлення;
- виявлення резервів зниження витрат за структурними підрозділами і по замовленнях;
- оперативного корегування витрат в разі зміни технології, впливу зовнішніх факторів. Сфера застосування даної системи обліку витрат не

обмежується будь-якими умовами, проте найбільший ефект від її впровадження може бути отриманий у великих промислових комплексах з великою кількістю переділів [2].

Основним недоліком, пов'язаним з впровадженням системи обліку витрат за центрами відповідальності, є його ресурсомісткість. Крім того, впровадження системи вимагає постановки інтегрованих інформаційних систем, що обумовлює додаткові інвестиційні витрати і підвищення кваліфікаційних вимог до персоналу для роботи в даній інформаційній системі.

Система Just-in-time (тобто точно в строк) була розроблена і вперше застосована в Японії в компанії Toyota в середині 1970-х рр. Система ґрунтується на виробництві продукції невеликими партіями і відмову від виробництва продукції великими партіями. На підприємстві практично відсутні запаси матеріально-виробничих запасів, постачання структурних підрозділів проводиться «під замовлення», тобто в міру надходження замовлення на виробництво продукції [4].

В принципі JIT не є самостійною системою обліку витрат, це система організації виробництва і підприємства в цілому, що має на увазі і специфічні особливості обліку та формування собівартості. Мета даної системи - зниження зайвих витрат в структурі собівартості, зниження витрат на утримання, зберігання та перевезення, ефективне використання виробничих потужностей підприємства. Велика частина витрат стає прямими. Наприклад, сировину і матеріали купуються під конкретне замовлення (вид продукції), і велика частина витрат з постачання і вантаження-розвантаження матеріалів і сировини відноситься на дане замовлення; конкретне обладнання бере участь у виробництві конкретного виду продукції, тому витрати на ремонт, поточне обслуговування та амортизаційні відрахування стають прямими витратами і відносяться на конкретний вид продукції.

Основними достоїнствами системи є:

- значне зниження витрат на зберігання і транспортування запасів, що

істотно зменшує собівартість продукції;

- скорочення часу на доставку матеріалів на підприємство;
- зменшення частки непрямих витрат в структурі собівартості, в зв'язку з чим розрахунок собівартості стає більш точним;
- скорочення виробничого циклу виконання замовлення;
- оперативність прийняття рішень щодо усунення браку, поліпшення якості продукції та ін. [8].

Основний недолік - обмежена сфера застосування. для формування заявки на матеріали і сировину і їх доставки «точно в строк» краща географічна близькість підприємств-постачальників. Чим далі знаходяться підприємства-контрагенти, тим більше часу необхідно для доставки матеріалів, сировини, запасних частин і тим вище ризику доставки (Недотримання термінів, пошкодження в процесі транспортування і т.п.).

Таким чином, сфера застосування ЛТ - підприємства малого або середнього розміру і підприємства, що виробляють досить однорідну продукцію. Найбільший ефект від застосування досягається, якщо підприємства розташовані в безпосередній близькості від своїх постачальників.

Література до розділу 4.3:

1. Атамас П.Й. Управлінський облік: навч. посібник / П.Й. Атамас. – Д.– К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 440 с.
2. Голов С. Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф.Голов. – К. : Лібра, 2003. - 704 с.
3. Давидович І. Є. Управління витратами: навч. посіб. / І. Є. Давидович. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 320 с
4. Кіреєва Н.В. Система показників беззбитковості у межах ЛТ - методу управління витратами / Н.В. Кіреєва // Міжнародний бухгалтерський облік. – 2013. – № 36. – С. 38-48.

5. Ковтун С. Управління затратами / С. Ковтун, Н. Ткачук, С. Савлук. 272 с.–Х. : Фактор, 2007.
6. Лебедев В. Г. Управление затратами на предприятии / В. Г. Лебедев, Т.Г. Дроздова, В. П. Кустарев. – СПб.: Бизнес-пресса, 2006. – 265 с.
7. Нападовська Л.В. Управлінський облік : монографія / Л.В. Нападовська. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. – 450 с
8. Озеран В.А., Бойчук Т.М. Модель обліково-аналітичного забезпечення системи управління витратами періоду / В.А. Озеран, Т.М. Бойчук // *Міжнародний бухгалтерський облік*. – 2014. – № 15. – С. 54-60.
9. Партин Г. О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій : монографія / Г .О. Партин. – Київ : УБС НБУ, 2008. – 219 с.
10. Петренко К. В. *Економіка і організація виробництва*: навчальний посібник / К.В. Петренко, Н.Є. Скоробогатова. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 177 с
11. Поленова С.М. Склад витрат за звичайними видами діяльності та їх визнання в обліку / С.М. Поленова // *Бухгалтер та закон*, – 2013. – № 12. – С. 72-76.
12. Тормоса Ю.Г. Ціни та цінова політика : [навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / Ю.Г. Тормоса. – К. : КНЕУ, 2003. – 91 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://diplomvkarmane.org.ua/library/ekonomikaknigi/225-2010-05-10-11-43-32/765-2010-06-23-19-15-15>.
13. Шароватова О.О. Методика управлінського обліку витрат у рамках застосування позамовного методу на промисловому підприємстві / О.О. Шароватова, І.А. Омельченко // *Аудиторські відомості*. – 2015. – № 6. – С. 62-76.